

Stel de consument centraal bij warmtenetten

Position paper Wet collectieve warmte (Wcw) - Rondetafelgesprek 17 oktober 2024

De realisatie van nieuwe warmtenetten verloopt niet soepel, vaak gaan ze niet door. Een belangrijke oorzaak is dat warmtenetten voor consumenten vaak niet aantrekkelijk genoeg zijn om aan te sluiten. Bovendien komen consumenten, als ze eenmaal zijn aangesloten, er bijna niet meer van af. Recent ledenonderzoek toont aan dat slechts 32% waarschijnlijk een aanbod zou accepteren. De belangrijkste overwegingen om niet aan te sluiten: onduidelijkheid over tarieven op lange termijn (50%), gebondenheid aan één aanbieder (49%) te hoog tarief in aanbod (48%). Om consumenten te beschermen en de uitrol van collectieve warmte mogelijk te maken moet de consument centraal worden gesteld. De vereniging doet hiervoor de volgende voorstellen m.b.t. het wetsvoorstel:

Tariefregulering

1: Onzeker of voorstel beoogde verbetering brengt voor de consument

De goede werking van een kosten gebaseerde tariefregulering is afhankelijk van voldoende inzicht in de kosten en de efficiëntie hiervan. De informatie hiervoor ontbreekt en het is onzeker of en wanneer deze wel beschikbaar is. Mede daarom is onduidelijk binnen welke termijn de overgang naar een kosten gebaseerd stelsel kan plaatsvinden. Daarbij is er sprake van een bijzonder complexe methodiek, waarvan onduidelijk is hoe die precies wordt ingevuld en wat de effecten zijn. Het is de vraag of de voorgestelde methodiek de transparantie en verbetering brengt die wordt beoogd.

De vereniging vindt dat een essentieel onderdeel, zoals de nieuwe tariefregulering niet zoveel onzekerheden mag bevatten. En pleit ervoor dat de minister snel duidelijkheid en zekerheid biedt over de werking, het tempo van invoering, inzicht in de kosten en de gevolgen voor de consument van de voorgestelde tariefregulering. Duidelijkheid en zekerheid hierover is cruciaal om het draagvlak voor warmtenetten te herstellen.

2: Verlaag de afsluitkosten om de concurrentie en aansluitbereidheid te bevorderen en de consument te beschermen

Concurrentie en marktwerking zijn de krachtigste prikkels voor bedrijven om kosten laag te houden. Een warmtebedrijf, heeft als monopolist, een gebrek aan concurrentie en mist de krachtigste efficiëntieprikkel. Daarbij maken de hoge afsluitkosten, bijna € 5.300, afsluiten en overstappen op een alternatief vrijwel onmogelijk. De vereniging heeft twijfels bij de redelijkheid van de hoogte van de afsluitkosten. Het voorstel voorziet erin dat (uiteindelijk) via benchmarking een efficiëntieprikkel wordt ingebouwd. Dit is een complexe methodiek. En als de branche niet kostenefficiënt is, benchmark je minder kostenefficiënte bedrijven, met naar verwachting een beperkte efficiëntieprikkel.

De vereniging ziet kans om enige mate van concurrentie te creëren met andere warmteoplossingen. Dit door aangeslotenen de mogelijkheid te bieden hun woning tegen geringe kosten af te laten afsluiten. Het warmtebedrijf wordt zo geprikkeld kosten laag te houden, omdat aangeslotenen bij te hoge tarieven kunnen overstappen op een individuele warmtevoorziening. Warmtebedrijven profiteren zo ook omdat consumenten waarschijnlijk eerder bereid zijn aan te sluiten, als zij weten dat ze hun woning zonder hoge kosten kunnen laten afsluiten. De vereniging pleit ervoor te onderzoeken hoe de afsluitkosten verlaagd kunnen worden, zodanig dat er een efficiëntieprikkel ontstaat voor warmtebedrijven en de positie van de consument wordt verbeterd.

3. Een tarieflimiet mag niet ontbreken in het uiteindelijke wetsvoorstel

In een kosten gebaseerd tariefstelsel leiden hoge kosten voor een warmtenet tot hoge warmtetarieven. De vereniging is blij met het aangekondigde onderzoek naar een tarieflimiet en vindt dat deze niet mag ontbreken in het uiteindelijke wetsvoorstel.

4. Beperk tariefverschillen tussen warmtenetten

Een kosten gebaseerd tariefstelsel leidt tot tariefverschillen. De vereniging heeft er geen vertrouwen in dat grote tariefverschillen worden geaccepteerd en pleit ervoor nader te onderzoeken welke mate van tariefverschillen als aanvaardbaar worden beschouwd. De vereniging wijst in dit verband ook op het PBL-onderzoek "*Aardgasvrij een goede idee, maar... (2024)*"¹ dat aangeeft dat o.a. bij grote kostenverschillen tussen wijken burgers de overstap naar aardgasvrij verwarmen minder legitiem vinden.

Aanbod

1. Zorg voor duidelijkheid over beslistermijn "opt-out" bij behandeling wetsvoorstel

Als een wijk van het aardgas af gaat en een huiseigenaar het aanbod van het warmtebedrijf weigert (de zgn. "opt-out"), moet hij zelf een warmte-alternatief regelen. Het wetsvoorstel geeft aan dat er een ruime beslistermijn komt m.b.t. het aanbod, die bij ministeriele regeling wordt bepaald. De vereniging pleit er voor de invulling van deze termijn niet vooruit te schuiven naar de ministeriële regeling. Maar nu al de discussie te starten over een redelijke termijn. Zodat bij de behandeling van het wetsvoorstel helder is wat de benodigde ruime beslistermijn voor de opt-out zou moeten zijn.

2. Concrete informatie over geschiktheid woning en benodigde maatregelen noodzaak

Woningbezitters moeten voor een gefundeerde keuze alle consequenties kunnen overzien. Voorgesteld wordt dat het warmtebedrijf bij het aanbod moet aangeven aan welke warmtebehoefte de woning en aan welke kernmerken de binneninstallatie moet voldoen om de woning in de winter 20 graden te verwarmen. Deze technische informatie biedt consumenten weinig houvast. Consumenten moeten concreet weten of hun woning voldoet voor aansluiting op het warmtenet of niet. En zo niet, welke maatregelen nodig zijn om wel te voldoen. De vereniging pleit ervoor dat consumenten bij het aanbod deze concrete informatie ontvangen. Zodanig verwoord dat deze voor alle consumenten goed te begrijpen is.

3. Uitsluitend definitieve tarieven in aanbod

Het wetsvoorstel (artikel 2.24 lid 2) voorziet in de mogelijkheid om geen definitieve tarieven te vermelden, maar een bandbreedte in geval van een nog aan te leggen of uit te breiden warmtenet. De tarieven voor aansluiting en warmtelevering zijn essentieel voor woningbezitters om een goede afweging te maken. De vereniging vindt dat het aanbod altijd de definitieve warmtetarieven moet vermelden en geen bandbreedte. Ook het PBL-onderzoek "*Aardgasvrij een goede idee, maar... (2024)*" gaf aan dat duidelijkheid over kosten cruciaal is voor draagvlak onder burgers.

4. Beperk opt-out voor VvE's niet

VvE's kunnen gebruik maken van de opt-out. Een VvE die daarvoor kiest moet een alternatieve warmtevoorziening realiseren. VvE's met meer dan 10 appartementen hebben hiervoor een gemeentelijke ontheffing nodig (art. 4.2 Wcw). Het college kan de ontheffing afwijzen als het warmtebedrijf hierdoor geen redelijk rendement haalt of tarieven significant moet verhogen. Bij weigering van de ontheffing moet de VvE alsnog aansluiten op het warmtenet. Dit beperkt de keuzevrijheid voor VvE's.

De vereniging vindt dat VvE's ongeacht hun grootte gebruik moeten kunnen maken van een opt-out mogelijkheid. En is niet overtuigd van de noodzaak van de beperking van de keuzevrijheid. Een gemeente kan bijvoorbeeld bij de vaststelling van het warmtekavel al rekening houden met de mogelijkheid dat een VvE van de opt-out gebruik maakt en aansluiting van de VvE dus niet nodig is om een redelijke rendement te halen of om de tarieven niet significant te laten stijgen. De beperking van de keuzevrijheid voor VvE's houdt geen rekening met het belang van VvE-leden, die door de verplichte aansluiting op het warmtenet mogelijk hogere energielasten hebben dan bij het door de VvE beoogde alternatief.

¹ <https://www.pbl.nl/system/files/document/2024-08/pbl-2024-aardgasvrij-eeen-goed-idee-maar-4852.pdf>